

UVELJAVLJANJE DELEGATSKEGA SISTEMA V OBČINI LJUBLJANA-ŠIŠKA

Občinska konferenca SZDL in Občinski svet Zveze sindikatov Ljubljana-Šiška se s svojo stalno aktivnostjo in neposrednim sodelovanjem s temeljnimi nosilci prizadevata za čim učinkovitejše uresničevanje sprejetih nalog, ki so jih delovni ljudje in občani v občini Ljubljana-Šiška začrtali v programih dela delegatske skupščine in skupščin SIS, ter usmeritvah dela in akcijskih programih posameznih družbenopolitičnih organizacij v občini.

Z namenom, da se poglobi ocena o delovanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih v občini, sta svet za razvoj samoupravljanja pri OS ZSS in svet za politični sistem pri predsedstvu OK SZDL Ljubljana-Šiška poslala v organizacije združenega dela in krajevne skupnosti vprašalnik o delovanju delegatskega sistema in samoupravnih organov. Na podlagi lastne ocene pa sta opravila tudi razgovore v posameznih okoljih z odgovornimi nosilci, ki so bili vključeni v to akcijo.

Cilj navedenih aktivnosti je bil usmerjen v analizo obstoječega stanja na področju delovanja delegatskega sistema v posameznih temeljnih okoljih ter uresničevanje nalog za vodenje nadaljnjih aktivnosti v smeri odpravljanja prisotnih slabosti pri delovanju delegacij in samoupravnih organov, nadaljnjem poglobljanju in utrjevanju delegatskih odnosov ter učinkovitejšem delovanju delegatskega sistema.

V nadaljevanju gradiva so zajeti podatki o opravljeni analizi v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih.

A. UVELJAVLJANJE DELEGATSKEGA SISTEMA V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

I. UVOD

Svet za razvoj samoupravljanja pri občinskem svetu ZS Ljubljana-Šiška stalno spremlja razvoj delegatskega sistema in delegatskih odnosov. Z namenom, da se poglobi ocena o delovanju delegatskega sistema, je svet v aprilu 1983 poslal v organizacije združenega dela vprašalnik, na njegovi podlagi pa je bila dana pobuda, da so se v nekaterih karakterističnih organizacijah opravili poglobljeni razgovori o tej problematiki. Svet naj bi tako prispeval k nadaljnjemu poglobljanju in razčiščevanju posameznih problemov kakor tudi k še učinkovitejšemu uveljavljanju delegatskega sistema.

V okviru teh razgovorov so člani sveta, predstavniki enote SIS pri Komiteju za družbene dejavnosti skupščine občine Ljubljana-Šiška skupaj s predstavniki skupščine občine Ljubljana-Šiška ter OK ZSMS Ljubljana-Šiška ugotavljali tudi, kako se uresničujejo ugotovitve sveta iz novembra 1980, pri čemer je bil dan poseben poudarek delovanju delegatskega sistema s področja samoupravnih interesnih skupnosti ter delovanju različnih samoupravnih organov v delovnih organizacijah, ki so sestavljeni, oziroma, v katere so izvoljeni ali imenovani zunanji člani (komisije za razpis del in nalog, disciplinske komisije itd.).

V razpravi je bil zajet širok krog vprašanj o uresničevanju delegatskega in skupščinskega sistema, bistvenih za njegov nadaljnji razvoj in večjo učinkovitost, kot:

delovanje temeljnih delegacij in konferenc delegacij, njihova organiziranost, udeležba družbenopolitičnih organizacij v sistemu, njihovo povezovanje ter usklajevanje različnih interesov za različne nivoje, udeležba delegatov in možnosti vpliva na odločitve itd.

Po opravljenih razgovorih je osnovna ugotovitev sveta, da so vse dosedanje ugotovitve o razvoju delegatskega sistema in delegatskih odnosov še vedno aktualne. Zaradi družbenoekonomskega stanja v naši družbi ter nalog gospodarske stabilizacije pa izhaja, da je delegatski sistem še vse preveč na začetnih težavah ter se vse prepočasi razvija. V razpravi je bilo zaradi vzrokov in posledic, v katerih se odvijajo delegatski odnosi, čutili kritičnost do tega stanja pa tudi malodušje, da se pripombe in predlogi ne upoštevajo, povsod pa enotna zahteva, da se z usklajeno aktivnostjo vseh institucij političnega sistema čimprej zagotovi učinkovitejše delovanje delegatskega sistema, kakor tudi večja odgovornost vseh udeležencev v procesu sprejemanja odločitev glede na njihove pristojnosti ter možnosti vplivanja. Tudi aktivnost družbenopolitičnih organizacij vedno ni dovolj usmerjena v neposredno utrjevanje delegatskega sistema, zagotavljanje večje aktivnosti članov v delegatskem sistemu ter odklanjanje sprejemanja odločitev mimo samoupravnih poti. Razvoj delegatskih odnosov je še vedno v veliki meri odvisen od razmer, ki vladajo v družbenopolitični skupnosti ter prizadevanj DPO za uresničevanje demokratičnih odnosov.

Kvaliteta dela delegacij je še vedno odvisna od razvisti samoupravnih odnosov v posameznih sredinah, predvsem pa od prizadevnosti in aktivnosti posameznih delegatov. Poudarjeno je bilo tudi, da se v vseh sredinah, bolj kot do sedaj, zagotovijo pogoji za uspešno delo skupin in konferenc delegatov, v primerih upadanja aktivnosti pa bi se morali večkrat poslužiti instituta odpoklica oziroma zamenjave delegata.

Posebno kritično je bil ponovno poudarjen problem gradiv, njihovega obsega, izostajanja krajših povzetkov, nerazumljivosti, prejemanje dodatnega gradiva na klop pred samo sejo, variantnih možnosti za odločitve ter usklajevalnih postopkov ob različnih oziroma nasprotujočih si predlogih.

Delegati so še vedno slabo povezani z delovnimi ljudmi, organi upravljanja, strokovnimi službami in DPO. V nekaterih sredinah se delegacija še vedno ne smatra kot organ, prek katerega naj bi temeljne organizacije usklajevale svoje interese v občinski skupščini in v skupščinah SIS. Tudi v okviru konferenc delegacij se še vse prepočasto dogaja, da se ugotavljajo le različna mnenja in stališča, brez da bi se gradivo širše obdelalo v različnih sredinah znotraj TOZD, pri čemer so delegati še vedno nepuščeni sami sebi in svoji iniciativi. Delegati tudi niso dovolj seznanjeni z razmerami v organizacijah združenega dela na eni strani ter razmerami v DPS na drugi, pri čemer so se postavljala celo vprašanja o objektivnih informacijah oziroma zadrževanju informacij. Delegacije se še vedno sestajajo le pred sejo skupščine, zaradi česar je še vedno v ospredju problem obravnave gradiv.

Posebej je bila nakazana tudi problematika o sestavi in povezovanju delegacij v konference delegacij, kakor tudi o sodelovanju in preslabi povezanosti z delegacijami za skupščine SIS.

Udeleženci pogovorov so navajali, da je še vedno pereč problem sklepčnosti konferenc delegacij, kjer so vključene manjše OZD.

Za okvir SIS pa so marsikje, oziroma kot pravilo, navajali, da niti ne vedo, v katero konferenco spadajo, kdo je vodja konference delegacij za posamezno SIS. Pri tem se je največkrat ponovno predlagala branžna povezanost konferenc, za SIS so bile dane pripombe, da je sestava konferenc delegacij preobširna ter da so nosilci konferenc delovne organizacije, ki nimajo strokovnih možnosti, da bi lahko prevzemale te obveznosti.

Enotno je bilo ugotovljeno, da delegacije za skupščine SIS v delovnih organizacijah delujejo veliko slabše kot delegacije za DPS.

Taka opredelitev je bila izražena za delovanje SIS materialne proizvodnje kot tudi za SIS družbenih dejavnosti. Nekatero konference delegacij se niti do danes še vedno niso konstituirale.

Več je tudi delovnih organizacij, v katerih ne vedo, v okviru katerih konferenc delegacij delujejo, kdo je nosilec konference oziroma kako je konferenca konstituirana.

Opozorjeno je bilo tudi, da so tako dnevni redi skupščin SIS vse preveč usmerjeni v normativno urejanje, skoraj nič pa v svobodno menjavo dela in skupno plani-

ranje. Vse premalo je tudi sodelovanja med zbori občinske skupščine in SIS ter nejasna razmejitev področij dela med njimi, kar je posebej očitno za SIS materialne proizvodnje. Po mnenju večine razpravljalcev v skupščinah SIS prevladujejo interesi izvajalcev. Skupno zasedanje zborov ni ustrezno, saj je bila večina mnenja, da izvajalci vsiljujejo svoja mnenja uporabnikom. Poudarjena je bila zahteva po ločenih sejah zborov ter prepričanje, da bi le na ta način lahko prišlo do neposrednejših odnosov med uporabniki in izvajalci.

Posebno neugodna kritika je bila izražena tudi na račun sprejemanja prispevnih stopenj, ki so največkrat vnaprej dogovorjene v strokovnih službah SIS, ne pa odraz skupnih potreb in zahtev. Izraženo je tudi prepričanje, da bodo DPO morale vložiti več naporov v še boljše kadrovanje ter učinkovitejše izobraževanje delegatov.

V razpravi je bilo ponovno tudi opozorjeno, da bi upravni organi ter člani izvršnega sveta morali imeti drugačen odnos do predlogov in pobud, ki prihajajo s strani delegatov. Vse prevečkrat se še pojavlja videz, da se sklepi sprejemajo le za združeno delo.

Na razgovorih so delegati opozorili tudi na druga vprašanja, probleme in pojave. Svet za razvoj samoupravljanja meni, da teh razprav ne kaže ponavljati še v tem sestavku, saj so bila definirana in razčiščena že ob vseh prejšnjih razgovorih. Do njih so bila tudi že sprejeta stališča ter sklepi, kako jih v praksi izpolniti oziroma spremeniti. Ta stališča in sprejeti sklepi morajo biti zato tudi še nadalje sestavni del aktivnosti za še hitrejši razvoj, ne samo za boljše uresničevanje delegatskega sistema in delegatskih odnosov, temveč tudi za stalna izpopolnjevanja delegatskega sistema in poglobljanja vseh procesov oblikovanja in uveljavljanja delegatskih odločitev ter ugotavljanja poti in procesov vključevanja tako delovnih ljudi, delegatov in delegacij, družbenopolitičnih organizacij, izvršnih, upravnih in strokovnih organov, ki so soodgovorni za učinkovito in kvalitetno funkcioniranje delegatske skupščine.

II. ANALIZA VPRAŠALNIKA O DELOVANJU DELEGATSKEGA SISTEMA IN SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Z namenom, da bi ugotovili vzroke, zaradi katerih še vedno ne dosegamo učinkovitega delovanja delegatskega sistema, je Svet za razvoj samoupravljanja pri Občinskem svetu ZS Ljubljana-Šiška pripravil vprašalnik o delovanju delegatskega sistema in samoupravnih organov in ga 6. maja 1983 posredoval vsem (273) osnovnim organizacijam ZS v občini.

Do začetka meseca julija smo prejeli 111 izpolnjenih vprašalnikov. Kljub urgenci niso posredovali odgovore na vprašalnik iz 44 OZD (z nad 100 zaposlenimi delavci):

1. Avtomontaža
2. Iskra Avtomatika, TOZD Razvojni inštitut
3. Iskra Avtomatika, TOZD Trženje
4. Iskra Elektrozeve, DS SS
5. Iskra Elektrozeve, TOZD PMD
6. Iskra IEZE, TOZD Keramika
7. Iskra Široka potrošnja, TOZD TV Pržan
8. PAP, TOZD Kovina
9. IMP, DO IKO, TOZD Skip
10. Litostroj, DS SSP
11. Litostroj, TOZD IRRP
12. Litostroj, TOZD IVET
13. Litostroj, TOZD Montaža
14. Litostroj, TOZD Nabavni sektor
15. Litostroj, TOZD Prodaja
16. Litostroj, TOZD PUM
17. Litostroj, TOZD ZSE
18. Bayer Pharma
19. Donit, TOZD Filtri
20. Donit, TOZD Tesnit
21. Lek, TOZD Kozmetika
22. Lek, TOZD Razvoj in raziskave
23. Tekstil, TOZD Predilnica Medvode
24. Fructal-Alko, TOZD Alko
25. Slovin, DO Slovenija vino, TOZD Vinarstvo
26. PAP, TOZD Avtomatika
27. SGP Gradbinec, TOZD Gradbena operativa Ljubljana

28. IMP, DO IKO, TOZD Trata Avtomatika
29. IMP, DO IKO, TOZD Trata Črpalke
30. Integral, DO LPP, TOZD Delavnice
31. Integral, DO SAP, TOZD Obmesni promet
32. Integral, DO Tovorni promet, TOZD Tovorni promet Ljubljana
33. PEP, TOZD VNSNE
34. Slovenija avto, DO Zastava avto, TOZD Zastava
35. Usluga, Zgornja Šiška
36. Mercator hoteli, Gostinstvo, TOZD Ilirija
37. Zdravstveni dom Ljubljana, TOZD Osnovno zdravstveno varstvo Šiška
38. OŠ Valentin Vodnik
39. ŽG, Železniški šolski center
40. Skupščina občine Ljubljana-Šiška, Delovna skupnost
41. Slovenijales, Tovarna Sora, Medvode
42. Energetika, DS SS
43. Energetika, TOZD Komunalna energetika
44. Energetika, TOZD Plinarna

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

A. ZDRUŽENI DELAVCI V DELEGATSKEM SISTEMU

1. Na vprašanje o načinu in vodenju postopka evidentiranja kandidatov za posamezne funkcije je večina TOZD (85 %) odgovorila, da je predlagani že v fazi evidentiranja obveščen o kandidaturi in dá svoj neformalni pristanek.

2. Iz odgovorov na vprašanje, kolikokrat so na sejah DS obravnavali gradiva, ki so predmet odločanja na delegatskih skupščinah v SIS in DPS, je mogoče sklepati, da je obravnava teh gradiv na sejah samoupravnih organov zelo redek pojav. Vedno obravnavajo gradiva le v 3 % OZD, ostali pa po potrebi, občasno ali nikoli.

3. Razlogi, zakaj gradiva niso obravnavali na sejah DS, so predvsem v:

- nerazumljivosti in prezahtevnosti gradiv (GP Objekt),
- vsebina gradiv ni predmet TOZD (Avtomerkur, TOZD KEG),
- gradivo ni aktualno (Knjižnica Šiška),
- nepravočasen prejem gradiva (TZ Litostroj DSPFSR, OŠ Milan Mravlje, Prod, PAP, TOZD Gradnje),
- TOZD na več lokacijah (Iskra Elektrozeve, TOZD KI).

4. Iz odgovorov na vprašanje, kakšen je način obravnav gradiv za seje delegatskih skupščin, je razvidno, da je gradivo v veliki meri predmet obravnave posameznikov (vodij delegacij oziroma konferenc delegacij).

Le v večjih OZD (TZL SŠTS, Iskra IEZE, TZ Litostroj, TOZD PZO, Donit, DS SS, Lek, DS SS, Lek, TOZD Trženje) vsebino gradiv praviloma prouči strokovna služba, ki posreduje mnenje ali predlog stališč delegaciji.

V nekaterih OZD (Unitas, Dekorativna, Avtomerkur, TOZD TRG) posamezni delegat prouči gradivo in vsebino posreduje delegaciji.

V manjših OZD pa gradivo obravnavajo na zboru delavcev, še predvsem, če je gradivo pomembno za njihovo OZD (OŠ Zvonko Runko, Center za socialno delo). Večkrat pa je zaradi časovne stiske z gradivom seznanjen le vodja delegacije (VVO Najdihojca), se delegacije ne sestajajo (Color) oziroma zaradi nepravočasnega prejema gradiva le-tega nikoli ne obravnavajo (PAP, TOZD Gradnje). V navedenih zadnjih primerih je še posebej vprašljivo delovanje delegatskega sistema.

Če vse odgovore prikažemo številčno, je rezultat naslednji:

- v 53 OZD vsebino gradiv obravnava delegacija, ki oblikuje stališča,
- v 26 OZD delegacija določi posameznega delegata, ki naj prouči gradivo in zavzame do njega stališče,
- v 16 OZD vsebino gradiv obravnavajo vodje konferenc delegacij, ki oblikujejo stališča,
- v 9 OZD vsebino obravnavajo v samoupravnih delovnih skupinah, ki oblikujejo stališča,
- v 7 OZD vodja delegacije prouči gradivo in zavzame do njega stališče.

5. Na vprašanje, kolikokrat se je v zadnjem mandatnem obdobju sestala delegacija ZSD (imel je 17 sej), so odgovori (zajeti iz vrnjenih vprašalnikov) naslednji:

— nikoli	2 OZD
— 1—5-krat	27 OZD (manjše OZD)
— 6—10-krat	17 OZD
— več kot 11-krat	42 OZD (predvsem v večjih OZD)

Delegacije SIS materialne proizvodnje se večinoma ne sestajajo oziroma številno sestankov ni evidentirano. Prihaja pa tudi do nesklepčnosti (Lek, DS SS, Lek, TOZD Trzinje, Lek, TOZD Invest servis).

Ponekod opravljajo funkcijo posamezne SIS materialne proizvodnje delavski sveti. V nobeni OZD pa ne navajajo svoje delegacije za samoupravno stanovanjsko skupnost, samoupravno interesno komunalno skupnost itd.

Glede delovanja SIS družbenih dejavnosti so odgovori zelo različni in je potrebno upoštevati, da je le tretjina vseh OZD, ki so vrnilo izpolnjen vprašalnik, na to vprašanje sploh odgovorila.

Iz odgovorov je tudi ugotovljeno, da v večini OZD ne vodijo nobene evidence o sestajanju delegacij.

6. Ob navajanju, da je imelo 49 % vseh OZD, ki so odgovorile na vprašalnik, pomoč strokovnih služb, DPO in poslovnih organov, se pojavlja vprašanje, zakaj je delovanje večine delegacij nezadovoljivo.

Kritičen je položaj tam, kjer nimajo delegacije pri svojem delu nikakršne pomoči (niti strokovne službe, niti DPO ter IPO) v Domu starejših občanov, Kliničnem centru, TOZD Interna klinika II., OŠ Heroja Franca Bukovca, Dežniku, PAP, TOZD Gradnje, PAP, TOZD Elektronika, Iskra Elektrozeve, TOZD KI ter občasno v Iskra Avtoelektrika, TOZD Tovarna žarnic.

7. Na vprašanje, kolikokrat je bila v zadnji mandatni dobi sklicana konferenca delegacij za ZZZ in kolikokrat je bila od tega sklepčna, smo prejeli odgovore od 31 OZD, ki so nosilke konferenc delegacij za ZZZ skupščine občine Ljubljana-Šiška. Od teh 31 jih je le 14, kjer se konference delegacij sestajajo redno in so pri tem tudi sklepčne — glej tabelo I.

Iz same tabele I. lahko ugotovimo, da je udeležba delegatov na zboru združenega dela odvisna tudi od aktivnosti posameznih konferenc delegacij, saj v večini primerov tam, kjer se konference delegacij redno sestajajo, tudi udeležba na zboru združenega dela skoraj ne izostane.

Zanimiv je primer iz Pivovarne Union, od koder so se redno udeleževali sej ZZZ, v vprašalniku pa navajajo, da pri njih ni sedeža konference delegacij.

Iz Delikatose, kjer so po sklepu o oblikovanju konferenc delegacij za SIS družbenih dejavnosti nosilci 4 delegacij za SIS družbenih dejavnosti, pa sploh odgovarjajo, da niso nosilci nobene konference delegacij.

Za delovanje konferenc delegacij SIS materialne proizvodnje so podatki pomanjkljivi in je nemogoče ugotoviti kakršnokoli aktivnost.

Udeležba na sejah posameznih konferenc delegacij družbenih dejavnosti je navedena v tabeli II.

Glede same sklepčnosti sej je položaj tak, da je le 35 % vseh OZD, ki so na vprašalnik odgovorile, potrdilo sklepčnost sej.

Iz katerih OZD, kjer je organizirana OO ZS s sedežem v naši občini, se delegati največkrat ne udeležujejo sej konferenc delegacij, je razvidno iz tabele III.

Še enkrat toliko je delegacij, ki se sej konferenc delegacij ne udeležujejo iz OZD, ki nimajo sedeža v občini Ljubljana-Šiška (predstavnštva, poslovalnice, skladišča, hišni sveti, društva itd.).

8. Več odgovorov vsebuje mnenje, da so delegati zbora uporabnikov v podrejenem položaju do zbora izvajalcev.

Pri tem navajajo, da so delegati zborov izvajalcev bolj »strokovno podkovani«, oni so tisti, ki gradiva v glavnem pripravljajo in je to področje njihovo osnovno delo.

Na sejah skupščin pa se razrešuje problematika, ki bi jo morale urediti že strokovne službe.

9. V 70 % OZD, ki so odgovorile na vprašalnik, navajajo, da si pri njih delegati porazdelijo funkcije po interesnih področjih in posamezni delegat zastopa povsem določeno interesno skupnost.

10. Kar se tiče pravočasnega prejema gradiv, večina OZD meni, da zadostuje za normalno obravnavo prejem gradiv 10 do 15 dni pred sejo skupščine.

11. V večjih OZD menijo, da je potrebno poslati večje število gradiv in povzetkov kot doslej. En izvod pa ob-

vezno v tajništvo OZD oziroma strokovni službi (kot to poteka pri gradivih za ZZZ).

12. Kot vzroke neaktivnosti delegatov na sejah delegacij konferenc in skupščin največkrat navajajo, da je predvsem prisotna:

- premajhna pripravljenost in odgovornost za opravljanje delegatske funkcije,
- težave pri usklajevanju časa pouka,
- delegati imajo občutek, da je že vse prej odločeno,
- preobremenjenost delegatov iz neposredne proizvodnje,
- pomanjkljiva kadrovska sestava delegacij,
- premajhno sodelovanje DPO in strokovnih služb pri formiranju mnenj in stališč itd.

13. Iz odgovorov na vprašanja, ali so bili vzroki neaktivnosti delegatov kdaj obravnavani na DPO, lahko ugotovimo, da odgovori niso v skladu z dejanskim stanjem. Saj bi delo delegacij bilo verjetno kvalitetnejše, če bi v skoraj 50 % OZD (kot navajajo v odgovorih na vprašalnik) resnično opozarjali delegate na vestno opravljanje funkcije ter jih klicali na odgovornost.

B. DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV IN DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ

Iz odgovorov je predvsem razvidno:

- organ samoupravne delavske kontrole je neodvisen pri svojem delu in pritiski niso zapaženi,
- gradiva za seje samoupravnih organov pripravijo in razlagajo poslovni organi in strokovne službe,
- sindikat ni vedno pobudnik in nosilec javnih razprav v postopkih samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.
- družbenopolitične organizacije ne posredujejo vedno svojih stališč in predlogov do posamezne obravnavane problematike,
- delovanje samoupravnih organov je na splošno zadovoljivo, čeprav pogrešajo večjo pomoč strokovnih služb.

III. UGOTOVITVE IN STALIŠČA

1. Občinski svet ZSS Ljubljana-Šiška bo skupaj z ostalimi DPO še nadalje redno in organizirano spremljal razvoj delegatskega sistema in delegatskih odnosov ter zagotavljal njegovo uveljavljanje v praksi. Zato bo tudi v bodoče ugotavljal slabosti in s konkretnimi predlogi predlagal spremembe in izboljšave v metodah dela, organiziranosti in ostalih vprašanih.

2. Družbenopolitične organizacije naj bi tudi v bodoče, temeljiteje kot dosedaj, zagotavljale svojo aktivno in ustvarjalno vlogo v usmerjanju in povezovanju sistema ter prizadevanju, da se odločitve ne sprejemajo mimo samoupravnih in delegatskih poti ter da se delegatske aktivnosti ne omejujejo na formalno potrjevanje odločitev in manjšanje intervencijskih ukrepov.

3. Družbenopolitične organizacije naj bi s široko politično akcijo v delegatski bazi, prek nje pa vplivale tudi na organe družbenopolitične skupnosti za aktivno udeležbo delegatov pri razreševanju vprašanj, ki zadevajo kvaliteto gospodarjenja in odnosov.

4. DPO v okviru delegacij ter konferenc delegacij morajo storiti več za usklajeno in povezano programiranje dela skupščin SIS tako, da se zmanjša normativno urejanje ter poveča vsebinsko reševanje problemov.

5. DPO v občini morajo posebno pozornost posvetiti tudi vprašanjem nadaljnega dograjevanja informacijskega sistema na področju SIS materialne proizvodnje ter družbenih dejavnosti. Informacije in gradiva za odločanje, posebno na področju SIS, morajo biti prilagojene delegatom. Oblikovana morajo biti tako, da bo delegat lahko odločal. Gre za vsebinsko oblikovanje gradiv, njihovo jednatost, razumljivost, število izvodov, ki se pošiljajo v delegacije in pravočasnost. Z doslednim uvajanjem povzetkov ter izpostavljanjem bistvenih vprašanj v predlaganih rešitvah ter posledicah za odločitve bi lahko delegatom omogočili boljše delo.

6. V okviru delegacij in konferenc delegacij, med seboj in v odnosu do občinske skupščine oziroma skupščin SIS že v procesu oblikovanja predlogov odločitev bo potrebno

storiti več za medsebojno obveščanje o stališčih, predlogih, amandmajih. V te aktivnosti se morajo še bolj vključiti tudi delovna telesa skupščinskih organov ter skupin delegatov za dokončno usklajevanje sklepov.

7. Delegati in izvršilni organi skupščin morajo vzpostaviti tudi boljše povratne informacije in sprejetih odločitev. Pri tem bi se morala bolj vključiti tudi sredstva javnega obveščanja, še posebno »Javna tribuna«.

8. Vsi strokovni, izvršilni ter skupščinski organi morajo posvetiti še večjo pozornost obravnavi predlogov v fazi osnutka posameznega gradiva. V tej fazi obravnave se mora v okviru SIS organizirati problemske konference delegacij ter tako uskladiti interese uporabnikov in izvajalcev.

9. Strokovne službe SIS ter IS občine Ljubljana-Šiška oziroma mesta Ljubljana morajo nuditi delegatom podatke, kakšne posledice bi posamezni predlog sklepa imel za širše družbeno področje. Tako naj bi bili delegati seznanjeni tudi z družbenopolitičnimi oziroma ekonomskimi posledicami po sprejetem sklepu oziroma odločitvi.

10. Več kot do sedaj bo potrebno storiti tudi za kontrolo izvrševanja sklepov ter njihove učinkovitosti.

11. Strokovne službe SIS morajo na podlagi ugotovitev sveta nakazati, v katerih sredinah je delovanje delegatskega sistema še preveč tuje z namenom organiziranja kvalitetnega usposabljanja in izobraževanja delegatov.

12. V sleherni temeljni sredini (OZD, KS), kjer nimajo normativno urejenega delovanja delegacij, morajo sprejeti program za izpeljavo te aktivnosti in pri tem opredeliti vse postopke in odgovornosti ter deleže, ki jih v posameznih primerih imajo strokovne službe.

V tem programu je potrebno določiti:

- postopek pri selekciji vprašanj za obravnavo — bistvene točke,
- obseg postopka (obravnavo gradiv prek samoupravnih skupin),
- odgovornost za sestajanje in delo delegacij,
- odgovornost strokovnih služb za opredelitev do posameznih gradiv, ki jih izdelajo.

V tem programu je potrebno tudi:

- preveriti kadrovske sestave delegacij glede na strukturo zaposlenih in
- pristopiti k popolniti posameznih delegacij.

13. Vztrajati je potrebno na tem, da se način in pristop razreševanja obravnavane problematike usmeri v delegatsko razpravo (npr. Dekorativna — dnevne informacije delavcev o stanju zaloga surovin, prodaji itd.).

14. Družbenopolitične organizacije in samoupravni organi morajo temeljito obravnavati vlogo in vpliv ter delovanje delegatskega sistema pri odločanju v lastni sredini (npr. ob sprejemanju zaključnega računa, obravnavi periodičnih obračunov).

15. Vodje delegacij oziroma konference delegacij morajo biti vabljeni na vse seje samoupravnih organov, kjer se obravnavajo pomembnejša vprašanja.

16. Enako kot v OZD mora potekati delovanje delegatskega sistema tudi v KK SZDL oziroma v krajevnih samoupravah.

Pri tem je še predvsem pomembna tesna povezava krajevne samouprave in OZD z njenega območja.

17. Strokovne službe DPS se morajo konkretno vključiti v delo konferenc delegacij ter spremljati njihovo delovanje. V primeru, ko se ugotovi nedelo posamezne konference delegacij (ni udeležbe, ni zapisnikov ipd.), je potrebna tudi osebna angažiranost (udeležba na posameznih sejah konferenc delegacij pa tudi delegacij).

18. Stalna oblika delovanja vseh organov in organizacij bi morali biti posveti, razgovori in podobno.

19. V organizacijah s predvsem izrazitim nedelovanjem delegatskega sistema je treba oceniti tudi odgovornost poslovnih organov in strokovnih služb.

20. Zaradi boljšega delovanja delegacij in konferenc delegacij je potrebno pripraviti spremembo sestav konferenc delegacij, še predvsem tam, kjer je to delovanje izrazito slabo in v primerih, kjer so nosilci konferenc delegacij preveč obremenjeni (z velikim številom delegacij) — TZ Litostroj, Pivovarna Union, Emona, OŠ Veljka Vlahoviča itd.

B. UVELJAVLJANJE DELEGATSKEGA SISTEMA V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

1. Organiziranost delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti je eno izmed bistvenih sestavin sistema samoupravnih družbenoekonomskih in političnih odnosov, samoupravljanje v KS pa temelji in izhodišče za usmeritev neposrednega delegatskega odločanja v samoupravni komuni in v širših družbenopolitičnih skupnostih. Tako kot delavci v TOZD in drugih organizacijah združenega dela ter skupnostih tudi delovni ljudje in občani organizirani v krajevnih skupnostih po svojih delegatih in delegacijah neposredno sodelujejo pri opravljanju družbenih zadev in odločanju o vprašanih skupnih pomenov v občini in širših družbenopolitičnih skupnostih.

S tem je postala KS tudi temeljna celica delegatskega in skupščinskega sistema. Preko zbora KS, DPZ in skupščin SIS prihajajo v občinski skupščini vse bolj do izraza neposredni interesi delovnih ljudi in občanov v KS.

2. Da bi ugotovili (ocenili) kako v tem sistemu izražanja, povezovanja in usklajevanja neposrednih interesov delujeta delegacija in celoten delegatski sistem v KS, smo s pomočjo vprašalnika zastavili predsednikom delegacij za zbor KS in za skupščine SIS nekaj vprašanj, katerih odgovori bi bili opora pri oblikovanju ocene delovanja delegatskega sistema. Nekatera vprašanja so bila zastavljena samo predsednikom delegacij za zbor KS. Za pomoč pri organizaciji ankete smo poprosili tudi predsednike KK SZDL in tajnike krajevnih skupnosti. Vprašanja, ki jih je bilo 18, se nanašajo na:

- način — potek evidentiranja kandidatov za delegate,
- aktivnost DPO in organov KS pri obravnavi gradiv,
- način obravnave delegatskih gradiv,
- sestajanje delegacij za zbor KS,
- strokovna pomoč delegacijam,
- »delitev dela« znotraj delegacij,
- delegatska gradiva,
- gradiva, ki jih obravnavajo delegacije,
- odnos zbora KS občinske skupščine do stališč delegacij do vprašanj, ki jih obravnava zbor občin SML ali SRS
- delegatska vprašanja,
- ravnanje DPO do aktivnosti delegatov.

3. V občini Ljubljana-Šiška je 31 krajevnih skupnosti. Odgovore na vprašalnik je poslalo 24 KS (77,4%). Iz 8 KS so odgovorili na vprašalnik bodisi tajniki KS ali predsedniki KK SZDL ali skupaj s predsedniki delegacij, iz ostalih pa vsi ali le nekateri predsedniki delegacij. Od 193 delegacij, ki so izvoljene v vseh KS, je bilo vrnjenih 106 (54%) izpolnjenih vprašalnikov (upoštevajo tudi odgovore, ki so jih v imenu predsednikov delegacij izpolnili tajniki KS in predsedniki KK SZDL).

4. Odgovori na vprašanja:

1. Na vprašanje o načinu in vodenju postopka evidentiranja kandidatov za delegate v delegacijah DPS in SIS je večina vprašanih (92%) odgovorilo, da je predlagani že v fazi evidentiranja obveščen o kandidaturi in da dá svoj formalni pristanek.

2. Iz odgovorov na vprašanje, kolikokrat so na sejah organov KS in v DPO obravnavali gradivo, ki je predmet odločanja v skupščinah DPS in SIS, je mogoče sklepati, da organi KS in DPO v KS pred sejami skupščin v pretežni večini obravnavajo le vprašanja, ki so v interesu KS.

3. Razlogi, zakaj tudi drugih gradiv ne obravnavajo na sejah organov KS in DPO, so predvsem:

- gradivo ne obravnava vprašanj iz KS (26%),
- delegati gradiv niso predložili v obravnavo (22%),
- drugi razlogi (29%) kot:
- nepravočasnost gradiv za širšo obravnavo, zlasti tistih, ki obravnavajo probleme KS,
- slabo sodelovanje delegacij in organov KS,
- preobsežnost in prestrokovnost gradiv.

4. V načinu obravnave gradiv za delegatsko skupščino prevladuje obravnava in oblikovanje stališč na seji delegacije (90), uporablja pa se tudi druge načine. Delegacija določi delegata, da prouči gradivo in pripravi stališča

(14%), gradivo prouči in do njega zavzame stališča predsednik delegacije (10%), organi KS in DPO obravnavajo gradivo za 8% delegacij, ki so odgovorili na vprašalnik. Upcrabljaajo pa se tudi drugi načini obravnav (10%), kot so skupne obravnave s tistimi, ki jih problemi zadevajo, sejami prisostvujejo predstavniki organov KS in DPO, predlagatelj gradiv itd.

5. Sestajanje delegacij za zbor KS je redno (ti podatki so za 30 KS). Za 18 sej zbora v tem mandatu so se delegacije sestale v povprečju 17,4-krat ali 97%; nekoliko slabša je njihova sklepčnost, vedno je bilo sklepčnih 18% sej, več kot 15-krat 30,3%, več kot 10-krat 21,7% in manj kot 10-krat 30% sej.

6. Delegacijam pri delu v večini primerov pomaga tajništvo KS, 95% odgovorov.

7. Ta pomoč pa je v sklicevanju sej (90%), pomoč pri povezovanju delegacij z organi KS in DPO (62%), strokovna pomoč pri oblikovanju stališč (10%) in druge oblike (29%), kot npr. organiziranje strokovnih razlag delegatskih gradiv, opozarjanje na sklicevanje sej, administrativno-tehnična opravila itd.

8. 56% delegacij, ki so odgovorile na vprašalnik, je odgovorilo, da si delegati razdelijo funkcije po interesnih področjih, pri čemer delegat zastopa povsem določeno interesno področje.

9. Da so delegatska gradiva včasih preobširna, se strinja 74% vprašanih, da to ni res 5%, da so vedno preobširna meni 21% vprašanih, navajajo pa hkrati, da ne gre toliko za preobširnost, ampak za kvaliteto gradiv, da le-ta niso dovolj prilagojena potrebam delegatskega odločanja, manjka bistvena vsebina in predlogi rešitev.

10. Včasih so delegatska gradiva strokovno prezahtevna (66% odgovorov), vedno (11% odgovorov), niso prezahtevna (22%), pri tem še navajajo (3%), da vedno niso dovolj jasna in prilagojena potrebam delegatskega dela.

11. Da so gradiva posredovana delegacijam pravočasno, meni 77% sodelujočih, nekaj jih meni, da bi morala biti vsa gradiva posredovana tudi v KS zaradi boljše preglednosti in obravnave, 23% pa s pravočasnostjo ni zadovoljna.

12. 83% odgovorov navaja, da delegacija za zbor KS pretežno obravnava in oblikuje stališča le do gradiv, ki jih obravnava zbor KS, ostali obravnavajo še gradivo za zbor občin SML in skupščine SRS.

13. 25% odgovorov navaja, da je njihovo stališče zbor KS posredoval naprej kot stališče zbora, ostali, da je zbor stališče zvel na znanje in ga posredoval naprej kot stališče delegacije.

14. Več kot polovica (61%) odgovorov navaja, da na delegatsko vprašanje dobi odgovor v delegatskem gradivu za naslednjo sejo zbora, 28% v posebnem gradivu, pri čemer s problemom niso seznanjene tudi druge delegacije, 12% jih odgovarja, da odgovorov na delegatska vprašanja niso dobili, 21% odgovorov pa hkrati navaja, da so odgovori na delegatska vprašanja večkrat pavšalni, da delegati dobe odgovor na seji zbora ali s posebnim dopisom.

15. Da je odgovor na delegatsko vprašanje le obrazložitev in razjasnitev problema, meni 83% odgovorov, da pa je to hkrati tudi opredelitev razrešitve problema, pa le 27 odstotkov. Nekateri ob tem navajajo, da je odgovor le stališče zbora, ki pa ne sproži akcije v ustreznih organih.

16. Pojave neodzivnosti so DPO obravnavale le v 45% primerih, pri tem pa še navajajo, da delegatov niso pozvale, da pojasnijo vzroke neaktivnosti, da to nameravajo storiti, na neaktivnost delegacije opozarjajo tajništva KS; obravnav ni bilo, ker to ni bilo potrebno itd.

UGOTOVITVE O DELOVANJU DELEGATSKEGA SISTEMA

Pri oblikovanju ugotovitev o delovanju delegatskega sistema v KS smo se poleg omenjenega vprašalnika opirali še na vsebino razprav s kroga obiskov KS, ki ga je junija lani organiziralo predsedstvo OK SZDL. Za primerjavo pa so bili uporabljeni tudi rezultati raziskovanja v okviru projekta »Delovanje in uresničevanje delegatskega sistema v SRS — delegatski sistem med normo in stvarnostjo«. Komunist, Ljubljana 1983.

Na podlagi omenjenih virov je bilo možno oblikovati naslednje ugotovitve:

— da so delegacije še vedno pre malo povezane s KS in njihovimi organi ter DPO, kar potrjuje podatek, da večino stališč do vprašanj, ki so na dnevnih redih skupščin, oblikujejo delegacije same. Moramo pa ob tem poudariti, da je aktivnost delegatske baze kakor tudi povezave med njo in delegacijo dobra, ko gre za obravnavo vprašanj, ki neposredno zadevajo krajevne skupnosti. Tu delegacijam veliko pomagajo tajništva KS. Je pa intenzivnost povezav zelo različna od ene do druge KS. Povezovanje je intenzivnejše v primestnih in vaških KS, slabše v mestnih, vendar tudi v teh je povezovanje različno intenzivno v odvisnosti od problematike, ki jo posamezna KS ima. Pri tem gre povezanost opazovati tudi skozi organiziranost in aktivnost DPO. Bolj aktivne so DPO, več problemov je evidentiranih, večje pa so tudi težnje po povezanosti vseh dejavnikov z delegatskim sistemom. Močno pa je še prisoten način dela delegacij, ko si delegati razdelijo interesna področja. Sestajanje delegacij zlasti za zbor KS je redno, čeprav precej šepa njihova sklepčnost;

— vloga DPO, zlasti SZDL, je še vse preveč omejena na obravnavanje delovanja ali nedelovanja delegacij, niso pa še povsod zaživele njene oblike in metode dela, da bi se uveljavilo kot mesto demokratičnega in organiziranega izražanja interesov in volje delovnih ljudi ter občanov. Zvezo komunistov v KS predstavljajo predvsem člani ZK-upokojeenci, aktivnost drugih komunistov pa je v večini KS kritizirana. Pomemben pogoj uveljavljanja dejanske vodilne vloge ZK in drugih DPO v sistemu socialističnega samoupravljanja, konkretno v delegatskem sistemu, pa je ravno v spoznavanju najbolj perečih problemov v KS, presojanje teh problemov s stališča uveljavljanja širših družbenih in dolgoročnih zgodovinskih interesov delavskega razreda ob konkretnem angažiranju na njihovem razreševanju.

Tu velja zopet izpostaviti vrednost in pomembnost Kardeljevih opozoril, da se mora »vloga subjektivnega faktorja v delegatskem sistemu začeti pri delegacijah v temeljnih samoupravnih organizacijah samoupravljanja«; str. 150;

— obveščena delegacij še vedno ni povsem zadovoljiva. Gradiva kot osnovni vir obveščanja so včasih še preobširna kakor tudi strokovno prezahtevna. Niso pa tudi dovolj prilagojena potrebam delegatskega odločanja. V gradivih še vedno ni podanih povzetkov bistva vsebin. S pravočasnostjo dostave gradiv je večina zadovoljna, dostavljena pa naj bi bila v celoti tudi v tajništva KS zaradi boljše preglednosti nad problematiko in zaradi organiziranja ter koordinacije razprav. Delegatskih gradiv za SIS ne dobe vsi delegati, to pa vpliva na pripravljenost delegatov za sodelovanje v delu delegacij. Pomanjkljivo je tudi obveščanje delegatov s strani DPO, kar vpliva na prepočesto vztrajanje delegatov na parcialnih interesih in oženju demokratičnega postopka v pripravah na odločitve le na glasovanje v skupščinskih zborih.

Nepoznavanje širših družbenih interesov pa nemalokrat vzbuja pri delegatih občutek, da je vse v naprej odločeno in slabi njihovo pripravljenost za delo v delegatskem sistemu;

— odgovorom na delegatska vprašanja bo potrebno še posvečati pozornost. Če je odgovarjanje na delegatsko vprašanje zadovoljivo, pa tega ne gre trditi, ko gre za razreševanje postavljenih vprašanj oziroma za opredelitev razrešitve problema;

— več pozornosti bo moral zbor KS posvetiti stališčem delegacij do gradiv za zbor občin SML in SRS, ker se tudi skozi ta odnos izraža vloga skupščine kot konference delegacij.